

AVENUE DE LA
**JOYEUSE ENTRÉE
BLIJDE INKOMST**
LAAS

17-21

ADVIES

CRB 2016 - 0290

De doeltreffende handhaving van de EU-regels door
nationale mededingingsautoriteiten

CCE
Conseil Central de l'Economie
Centrale Raad voor het Bedrijfsleven
CRB

COMMISSIE VOOR DE MEDEDINGING

**Advies betreffende de doeltreffende handhaving van de EU-regels door
nationale mededingingsautoriteiten**

**Brussel
05.02.2016**

Inbehandelingneming

Op 4 november 2015 heeft de Europese Commissie een openbare raadpleging gelanceerd over maatregelen die kunnen bijdragen tot een betere handhaving van het EU-mededingingsrecht door de nationale mededingingsautoriteiten. Alle stakeholders worden hierbij uitgenodigd om te reageren op deze raadpleging. In het bijzonder wenst de Europese Commissie graag bijdragen van bedrijven (inclusief kmo's), werkgeversorganisaties, overheden, consumentenorganisaties, personen die werkzaam zijn op het vlak van mededinging, onderzoekers en denktanks. Deze openbare raadpleging eindigt op 12 februari 2016.

De Commissie voor de Mededinging, hierna de Commissie genoemd, heeft tijdens haar vergadering van 8 december 2015 beslist een advies op te stellen met betrekking tot het onderwerp van deze openbare raadpleging. De Commissie is bijeengekomen op 15 januari 2016 om een ontwerpadvies voor te bereiden. Dit ontwerpadvies werd na een schriftelijke procedure op 5 februari 2016 goedgekeurd door de Commissie.

ADVIES

1 Inleiding

Verordening 1/2003¹ heeft een handhavingssysteem ingevoerd dat gebaseerd is op de rechtstreekse werking van alle EU-mededingingsregels, waardoor de nationale mededingingsautoriteiten, hierna NMA's genoemd, sinds 2004 de bevoegdheid hebben om de EU-mededingingsregels uit te voeren. In deze verordening werd echter niet vermeld welke instrumenten en middelen de NMA's hiervoor kunnen gebruiken. Hoewel de NMA's binnen het Europese concurrentienetwerk, hierna ECN genoemd, nauw samenwerken met de Europese Commissie om ervoor te zorgen dat de regels overal op dezelfde manier worden toegepast, blijven er verschillen bestaan en zijn er nog steeds NMA's die hun potentieel onvoldoende kunnen benutten. Dit is duidelijk gebleken uit de mededeling van de Europese Commissie over de resultaten en toekomstperspectieven na tien jaar handhaving van de mededingingsregels op grond van Verordening 1/2003². Deze mededeling bouwt voort op het verslag over de werking van Verordening 1/2003, dat na vijf jaar toepassing werd opgesteld³. Hierbij werden een aantal belangrijke institutionele en procedurele aspecten van de handhaving door de NMA's belicht met het oog op verdere verbeteringen. In lijn met de vaststellingen uit deze mededeling zijn de gedetailleerde vragen uit de vragenlijst opgedeeld in 4 centrale thema's:

- Middelen en onafhankelijkheid van nationale mededingingsautoriteiten
- Handhavingsinstrumenten van nationale mededingingsautoriteiten

---

¹ Verordening (EG) 1/2003 van de Raad van 16 december 2002 betreffende de uitvoering van de mededingingsregels van de mededingingsregels van de artikelen 81 en 82 van het Verdrag (PB L 1 van 4.1.2003, blz. 1).

² Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad - Tien jaar handhaving van de mededingingsregels op grond van Verordening nr. 1/2003: Resultaten en toekomstperspectieven, COM(2014) 453 definitief.

³ Mededeling van de Commissie aan het Europees Parlement en de Raad - Verslag over de werking van Verordening 1/2003, COM(2009) 206 definitief.

- Bevoegdheden van nationale mededingingsautoriteiten om boetes op te leggen
- Clementieregelingen

Met de openbare raadpleging wenst de Europese Commissie dan ook meer informatie te verzamelen over hoe zij de NMA's de nodige bevoegdheden kan geven om de handhaving van de EU-mededingingsregels doeltreffender te handhaven. Zodoende kunnen de NMA's ten volle bijdragen aan de goede werking van de interne markt, wat zowel de ondernemingen als de consumenten ten goede komt.

De Commissie benadrukt dat dit advies een algemene reflectie omvat in het kader van een Europees debat. Het is bijgevolg niet de bedoeling om de werking van de Belgische Mededingingsautoriteit grondig door te lichten en daarover een uitspraak te doen.

2 Algemene beschouwingen

De Commissie stelt vast dat de Europese Commissie in diverse materies steeds vaker gebruik maakt van een openbare raadpleging of een Consultation Paper als middel om de standpunten van belanghebbende partijen binnen de Europese Unie ten aanzien van een bepaald onderwerp te verzamelen. De Commissie is tevreden dat de Europese Commissie aldus wenst rekening te houden met de opinies van de stakeholders. De Commissie acht het belangrijk om na afloop op de hoogte gehouden te worden van het gevolg dat de Europese Commissie zal geven aan de resultaten van de openbare raadpleging. Zij verzoekt de Europese Commissie dan ook haar mee te delen in hoeverre zij heeft rekening gehouden met de door deze Commissie geformuleerde opmerkingen.

De Commissie wenst er hierbij tevens op aan te dringen dat bij belangrijke evoluties in het mededingingsrecht, zowel op Europees als op nationaal vlak, opnieuw formeel het advies zou worden gevraagd van de sociale gesprekspartners, vertegenwoordigd binnen de Commissie. Op die manier kan de Commissie een gefundeerd advies uitbrengen over aspecten die de vertegenwoordigde organisaties ten zeerste aanbelangen, zoals in het verleden steeds het geval is geweest.

De Commissie heeft vastgesteld dat het, gelet op haar samenstelling, voor haar praktisch niet haalbaar is om de volledige vragenlijst via de website in te vullen. Zij heeft er dan ook voor geopteerd een aantal topics te selecteren en hierover een aantal algemene bedenkingen te formuleren. Dit advies zal aan de Belgische beleidsverantwoordelijken worden bezorgd. Ook bij de eventuele latere onderhandelingen over maatregelen die de Europese Commissie overweegt naar aanleiding van de resultaten van de openbare raadpleging, kan dit advies als input dienen voor de Belgische standpuntbepaling. De Commissie behoudt zich echter het recht voor een aanvullend advies uit te brengen zodra er concrete (wetgevende) initiatieven worden uitgewerkt.

Naast de reeds vermelde elementen (voldoende middelen en onafhankelijkheid, voldoende nalevingsinstrumenten, bevoegdheid om boetes op te leggen, een goede clementieregeling) wenst de Commissie nog te wijzen op een ander belangrijk aspect dat kan bijdragen tot een efficiëntere handhaving van de EU-mededingingsregels door NMA's, met name een goed uitgewerkt 'advocacy'-beleid. Advocacy kan omschreven worden als elke activiteit van bewustmaking en vorming van de maatschappij over de mededinging, wat moet leiden tot positieve gevolgen voor de economie. Alle actoren van de maatschappij zijn hierbij betrokken: verbruikers, ondernemingen, politieke beslissingsorganen, openbare instellingen, privé-instellingen enz.

Een goede werking van de NMA's is bovendien niet enkel het gevolg van hun onafhankelijkheid, middelen en toegewezen handhavingsinstrumenten maar evenzeer van de kwaliteit van het materieel recht waarbij het van belang is, omwille van de rechtszekerheid, dat dit op een heldere wijze is verwoord en op een coherente wijze wordt geïnterpreteerd.

3 Middelen en onafhankelijkheid van nationale mededingingsautoriteiten

Artikel 35 van Verordening 1/2003 laat de lidstaten een zekere vrijheid inzake de manier waarop de NMA wordt georganiseerd, althans voor zover op afdoende wijze wordt voldaan aan de bepalingen in de Verordening en aan de beginselen van efficiëntie en equivalentie van het EU-recht. Dit betekent concreet dat de nationale wetgeving de hoogte van de middelen en de mate van onafhankelijkheid van de NMA bepaalt. Hierdoor zijn er dan ook aanzienlijke verschillen tussen de NMA's inzake personeel en financiële middelen en inzake inmenging van openbare en/of particuliere instanties bij de handhaving van het EU-mededingingsrecht.

Met de inwerkingtreding van Boek IV "Bescherming van de mededinging" van het Wetboek van Economisch recht (WER) op 6 september 2013 werd de Belgische Mededingingsautoriteit (BMA) gecreëerd als een onafhankelijke administratieve instantie met rechtspersoonlijkheid. In het advies⁴ dat deze Commissie heeft uitgebracht over de invoeging van Boek IV in het WER heeft de Commissie de creatie van de BMA als een autonome dienst toegejuicht. De Commissie drukte haar waardering uit voor het feit dat aldus de Belgische autoriteit sterker zou gelijken op het model van de Franse autoriteit, die door vele deskundigen als één van de best functionerende mededingingsautoriteiten van de Europese Unie wordt beschouwd. Er werd hiermee tegemoet gekomen aan de aanbevelingen van de OESO, die reeds in 2009 heeft geoordeeld dat de onafhankelijkheid van de mededingingsautoriteit in België onder druk stond, aangezien het om een Algemene Directie van de fod Economie gaat en de regering bepaalt hoeveel middelen die directie toegewezen krijgt⁵. Daarnaast heeft België hiermee ook een antwoord gegeven op de landenspecifieke aanbeveling die zij in het kader van het Europees semester in 2011 heeft gekregen om de doeltreffendheid van de mededingingsautoriteit te verhogen⁶. Er werd eveneens rekening gehouden met de conclusies en de aanbevelingen uit de opvolgingsaudit van het Rekenhof over de werking van de mededingingsautoriteit, waarbij werd aangegeven dat de oprichting van een onafhankelijke mededingingsautoriteit een hefboom zou kunnen vormen om het beleid inzake de strijd tegen concurrentiebeperkende praktijken doeltreffender te maken⁷.

---

⁴ CRB 2012-0963 Advies over het voorontwerp van wet: Invoeging van boek IV. "Bescherming van de mededinging" en boek V. "De mededinging en de prijsevoluties" in het Wetboek van economisch recht (14/09/2012), <http://www.ccecrb.fgov.be/txt/nl/doc12-963.pdf>

⁵ OESO, Etudes économiques de l'OCDE, Vol 2009/12, Belgique, juillet 2009, p. 17-18 en 127-154.

⁶ Aanbeveling van de Raad van 12 juli 2011 over het nationale hervormingsprogramma 2011 van België en met een advies van de Raad over het geactualiseerde stabiliteitsprogramma van België voor de periode 2011-2014, 2011/C 209/01, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2011:209:0001:0004:NL:PDF>.

⁷ Opvolgingsaudit 'Naar een doeltreffende controle op de restrictieve mededingingspraktijken', goedgekeurd in de algemene vergadering van het Rekenhof op 7 december 2011, <https://www.rekenhof.be/NL/Publicaties/Fiche.html?id=8a3cd684-682e-48c6-bfb4-4d2093875a47>.

De Commissie heeft er echter in meerdere adviezen op aangedrongen dat een hervorming geen afbreuk doet aan de nood aan gepaste middelen voor de mededingingsautoriteit, zowel op het niveau van het onderzoek, op het niveau van de beslissing als op het niveau van het eventuele beroep tegen de beslissing⁸. De Commissie drukt dan ook haar tevredenheid uit over het feit dat de beschikbare middelen voor de mededingingsautoriteit in België er in aanzienlijke mate op vooruit zijn gegaan. De Commissie stelt echter vast dat dit extra budget zich vooralsnog niet vertaalt in het aantrekken van bijkomende personeelsleden, en dit omwille van aanslepende moeilijkheden met betrekking tot het nieuwe personeelsstatuut en de onmogelijkheid om onder de overgangsregeling mensen te bevorderen of aan te werven. De Commissie dringt er dan ook bij de beleidsmakers op aan deze problemen zo snel mogelijk op te lossen. De Commissie hoopt dat de BMA in de toekomst over een volwaardig en aantrekkelijk personeelsstatuut kan beschikken, en de nodige vrijheid krijgt om gekwalificeerde en gemotiveerde medewerkers aan te werven.

De Commissie drukt haar hoop uit dat de BMA zo snel mogelijk op volle sterkte kan functioneren en aldus verder werk kan maken van het terugdringen van de gemiddelde duur van de onderzoeken, wat cruciaal is voor de rechtszekerheid bij de betrokken ondernemingen en consumenten.

Wat betreft de onafhankelijkheid stelt de Commissie vast dat er tal van wetgevende bepalingen opgenomen zijn in boek IV die deze onafhankelijkheid moeten waarborgen. Zo bepaalt artikel IV.18 WER dat de voorzitter geen enkele instructie mag aanvaarden bij het nemen van beslissingen (artikel IV. 26 §5 WER bepaalt hetzelfde voor de auditeur-generaal en artikel IV.22 §4 voor de assessoren), en voorziet artikel IV.19 WER in de vervanging van de voorzitter in geval van een belangenconflict of gemotiveerde onbeschikbaarheid. Daarnaast bevat boek IV WER tal van bepalingen inzake onverenigbaarheden, beroepsgeheim, wraking en tucht...

In haar advies over de invoeging van Boek IV in het WER heeft de Commissie zich reeds positief uitgesproken over het feit dat het Mededingingscollege volgens een beurtrol gebruik zal maken van assessoren met diverse achtergronden en die vertrouwd zijn met het marktwerkingssysteem. Dit zou volgens de Commissie leiden tot meer expertise en professionalisering en kan een belangrijke stap betekenen voor een sterker commercieel bewustzijn van de Mededingingsautoriteit. In het kader van de onafhankelijkheid en onpartijdigheid van de assessoren stelt de Commissie met tevredenheid vast dat de BMA in 2014 een 'Ethisch handvest der assessoren: resolutie over de belangenconflicten en de beroepsethiek' heeft opgesteld.⁹

In datzelfde advies heeft de Commissie het als cruciaal beschouwd dat ook onder de nieuwe structuur een strikte scheiding tussen onderzoek en beslissing gewaarborgd zou blijven. De Commissie is van mening dat er vooralsnog geen gevaar is dat deze scheiding onder druk zou komen te staan.

---

⁸ zie onder meer CRB 2012-0963 (voetnoot 4), CRB 2011-0513 Advies over het jaarverslag 2010 van de Algemene Directie Mededinging van de fod Economie (12/05/2011), <http://www.ccecrb.fgov.be/txt/nl/doc11-513.pdf>, en CRB 2012-0873 Advies over het jaarverslag 2011 van de Algemene Directie Mededinging van de fod Economie (27/08/2012), <http://www.ccecrb.fgov.be/txt/nl/doc12-873.pdf>.

⁹ http://www.mededinging.be/sites/default/files/content/download/files/2014_ethisch_handvest.pdf.

De Commissie stelt vast dat onder het Belgische mededingingsrecht een onderzoek kan plaatsvinden "op verzoek of op injunctie van de minister" (artikel IV.41 §1, 3° WER), of "op verzoek van de minister van Middenstand...", (artikel IV.41 §1, 4° WER), en dat de minister ook om voorlopige maatregelen kan vragen (artikel IV.64 §2 WER). Volgens de Commissie betekent dit injunctierecht geen gevaar voor de onafhankelijkheid van de BMA, althans voor zover er geen politieke inmenging gebeurt bij het uiteindelijke onderzoek dat wordt gevoerd.

Volgens artikel IV.41 §1,4° WER kan ook "een geëigende openbare instelling of ander overheidslichaam, belast met het toezicht of de controle op een economische sector" een onderzoek vragen aan de BMA. Wat betreft de verhouding tussen de BMA en de sectorregulatoren wijst de Commissie op het belang van een goede verstandhouding en een sterke samenwerking. In dat verband vindt de Commissie het een goede zaak dat regelmatig informeel overleg plaatsvindt tussen de voorzitters van het BIPT, de CREG, de FSMA en de BMA, en de BMA reeds een samenwerkingsprotocol heeft afgesloten met het BIPT¹⁰. Een samenwerkingsprotocol met de CREG is in voorbereiding.

4 Handhavinginstrumenten van nationale mededingingsautoriteiten

In de mededeling over 10 jaar Verordening 1/2003 wordt gewezen op het belang voor NMA's om over een compleet gamma van instrumenten (zowel inzake het onderzoek als inzake het beslissingsproces) te kunnen beschikken om de EU-mededingingsregels te kunnen handhaven. Ook op dit vlak wordt het aan de nationale beleidsmakers overgelaten om procedures uit te werken, mits naleving van de algemene beginselen van het EU-recht, in het bijzonder de beginselen van doeltreffendheid en gelijkwaardigheid.

Veel lidstaten hebben reeds vrijwillig hun procedureregels min of meer afgestemd op de regels voor de Commissie, vastgesteld in Verordening 1/2003. Bovendien heeft het ECN in 2013 7 aanbevelingen over belangrijke handhavingbevoegdheden¹¹ goedgekeurd, waarop de NMA's zich kunnen baseren om bij hun beleidsmakers aan te dringen op doeltreffende handhavinginstrumenten. Desalniettemin blijven er nog steeds verschillen bestaan tussen de EU-lidstaten, en ontbreken sommige lidstaten essentiële bevoegdheden. In de vragenlijst worden onder meer de volgende belangrijke bevoegdheden vermeld:

- de mogelijkheid om hun handhavingsprioriteiten vast te stellen, dus om zelf te bepalen welke zaken zij onderzoeken;
- de bevoegdheid om in andere ruimten dan bedrijfslocaties inspecties te verrichten;
- de bevoegdheid om digitaal bewijsmateriaal te verzamelen;
- de bevoegdheid om structurele maatregelen op te leggen om de mededinging op de markt te herstellen;
- de bevoegdheid om niet-naleving doeltreffend te sanctioneren of om hun inspectiebevoegdheden af te dwingen (bijvoorbeeld bij het verbreken van een zegel of bij niet-medewerking).

---

¹⁰ Koninklijk besluit van 8 mei 2014 betreffende de samenwerking tussen het Belgisch Instituut voor Postdiensten en Telecommunicatie enerzijds, en de Belgische Mededingingsautoriteit anderzijds, B.S. 14 juli 2014.

¹¹ zie: <http://ec.europa.eu/competition/ecn/documents.html>.

De Commissie is van oordeel dat de BMA over het handhavingsmechanisme beschikt om de EU-mededingingsregels toe te passen. De BMA beschikt zo onder meer over de mogelijkheid om huiszoeken te verrichten, ook in de privéwoningen van de bestuurders of andere personeelsleden (artikel IV.41,§3 WER)¹², en er kunnen geldboeten opgelegd worden bijvoorbeeld in geval een huiszoeking wordt verhinderd (artikel IV.71, §1 WER).

Wat betreft het vastleggen van de prioriteiten heeft artikel IV.25 WER het directiecomité ermee belast om een jaarlijkse nota op te stellen waarin de beleidsprioriteiten van de BMA worden vastgesteld. Voor het bepalen van de prioriteiten van de BMA heeft het directiecomité zich geïnspireerd op de wijze waarop dit ook in andere NMA's gebeurt, met name door rekening te houden met 4 factoren om het belang van een zaak in te schatten (impact, strategisch belang, risico's en middelen)¹³. Deze nota wordt samen met het jaarverslag jaarlijks toegelicht door de voorzitter van de BMA tijdens een vergadering van de Commissie, wat door de leden van de Commissie ten zeerste wordt geapprecieerd.

Naast het bepalen van de prioriteiten inzake formele procedures heeft de Commissie in meerdere adviezen gewezen op het belang van het informele mededingingsbeleid en "advocacy" om de voetafdruk van de mededingingsautoriteit te vergroten¹⁴. De BMA moet er echter steeds voor waken dat de tijdsbesteding aan het informeel mededingingsbeleid en "advocacy" de behandeling van de formele onderzoeken niet in de weg staat. Het terugdringen van de onderzoeksduur moet een blijvend aandachtspunt zijn van de BMA.

Hoewel de Commissie het belang van samenwerking binnen het ECN en in concreto de aanbevelingen over belangrijke handhavingsbevoegdheden wenst te benadrukken, gaat zij akkoord met de vaststelling uit de Mededeling over 10 jaar Verordening 1/2003, met name dat convergentie niet altijd met dergelijke "zachte" instrumenten kan worden bereikt. Verschillen in procedurele regels doorheen de EU leiden tot kosten voor ondernemingen die grensoverschrijdend actief zijn en tot rechtsonzekerheid. De Commissie pleit dan ook voor het streven naar een gelijk speelveld binnen EU, voorzover dit gelijk speelveld zich op een hoog niveau bevindt inzake de bescherming van fundamentele rechtsbeginselen zoals het recht van verdediging, het 'due process' en het beginsel van hoor en wederhoor. In dit verband verdient het aanbeveling dat gemeenschappelijke regels worden vastgesteld op een aantal punten die voor alle NMA's gelden. Bvb. :

- punten van bezwaar;
- punten van bezwaar voor voorlopige maatregelen;
- een versterkte coördinatie wanneer 2 of meer NMA's op dezelfde gedraging artikelen 101 of 102 VWEU toepassen. De Commissie pleit in dit kader voor de introductie van een one-stop-shop-systeem;
- consultatie in gevallen waarin NMA's artikelen 101 of 102 VWEU extra-territoriaal toepassen;

---

¹² zie ook: '[Richt snoeren van de Belgische Mededingingsautoriteit betreffende huiszoekingsprocedures](#)'.

¹³ zie onder meer het prioriteitenbeleid van de BMA voor 2015:

http://www.mededinging.be/sites/default/files/content/download/files/2015_prioriteitenbeleid_bma.pdf.

¹⁴ zie onder meer CRB 2012-0873 Advies over het jaarverslag 2011 van de Algemene Directie Mededinging van de fod Economie (27/08/2012), <http://www.ccecrb.fgov.be/txt/nl/doc12-873.pdf>.

- het bepalen van de reikwijdte van het 'legal professional privilege' (LPP). In de 'Richtsnoeren van de Belgische Mededingingsautoriteit betreffende de huiszoekingsprocedure' werd bevestigd dat deze bescherming in het Belgisch recht eveneens geldt voor bedrijfsjuristen aangesloten bij het Instituut voor Bedrijfsjuristen (IBJ).

5 Bevoegdheden van nationale mededingingsautoriteiten om sancties op te leggen

Ook de sanctionering door NMA's van inbreuken op de EU-mededingingsregels worden niet geregeld door EU-wetgeving. Het is aldus de taak van de nationale wetgevers om ervoor te zorgen dat de opgelegde sancties doeltreffend, evenredig en voldoende afschrikkend zijn. Hoewel in veel NMA's een vergelijkbare basismethode wordt gebruikt voor de berekening van geldboeten, zijn er nog steeds verschillen vast te stellen, zoals de aard van de boetes (strafsanctie, administratieve sanctie,...), wie beboet kan worden (ook natuurlijke personen?), de berekeningsbasis, de methode om rekening te houden met de zwaarte en de duur van de inbreuk, verzachtende en verzwarende omstandigheden...

Wat betreft de berekening van geldboeten heeft de Commissie in 2011 een advies uitgebracht over het ontwerp van mededeling van de Raad voor de Mededinging betreffende de berekening van geldboeten¹⁵. Ondertussen heeft het directiecomité van de BMA nieuwe richtsnoeren betreffende de berekening van geldboeten vastgesteld waarbij, behoudens een aantal beperkte afwijkingen of aanvullingen, de BMA zich voor de berekening van geldboeten zal laten leiden door de door de Europese Commissie gebruikte richtsnoeren. De Commissie vindt dit, in het kader van het streven naar meer convergentie, een goede zaak. De Commissie is van mening dat de richtsnoeren voor de berekening van geldboeten door de Europese Commissie verplicht zouden moeten worden voor de NMA's wanneer zij artikel 101 of 102 VWEU toepassen. Wat betreft de berekeningsbasis voor boetes, wijst de Commissie op het verschillend effect dat een boeteberekening uitsluitend op basis van omzet kan hebben in verschillende sectoren, bijvoorbeeld in sectoren met hoge omzetcijfers, maar relatief kleine winstmarges.

6 Clementieregelingen

De openbare raadpleging omvat eveneens een resem vragen inzake de clementieprogramma's en inzake de combinatie van de clementieregelingen voor ondernemingen en sancties tegen individuele personen. Zoals in de mededeling over 10 jaar Verordening 1/2003 wordt opgemerkt en ook door deze Commissie reeds werd bevestigd, is een goed werkend clementieprogramma van cruciaal belang voor een doeltreffende rechtshandhaving van de meest ernstige inbreuken, met name geheime kartels.

---

¹⁵ CRB 2011-1319 Advies over het ontwerp van mededeling van de Raad voor de Mededinging betreffende de berekening van geldboeten (29/11/2011), <http://www.ccecrb.fgov.be/txt/nl/doc11-1319.pdf>.

De BMA heeft van 10 november 2015 tot 10 januari 2016 een publieke consultatie georganiseerd naar aanleiding van de herziening van haar clementierichtsnoeren. Deze herziening heeft een drietal redenen: ten eerste zijn er de wijzigingen die in november 2012 zijn aangebracht aan het ECN-modelprogramma inzake clementie, en waarop de BMA zich wenst te aligneren. Daarnaast is er het feit dat boek IV WER nu ook sancties en immunitet voor natuurlijke personen heeft voorzien, en er dus een regeling moet worden vastgelegd voor de combinatie met een clementieaanvraag van de onderneming. Tot slot zijn er de eigen opgedane ervaringen door de mededingingsautoriteit sinds de inwerkingtreding van de vorige richtsnoeren in 2007.

Het ontwerp van clementierichtsnoeren werd uitvoerig toegelicht door de voorzitter en de directeur juridische studies van de BMA tijdens een vergadering van deze Commissie. Er werd toen beslist om vanuit de Commissie geen advies uit te brengen over dit ontwerp. Bijgevolg zal de Commissie ook in dit advies geen verdere standpunten innemen inzake clementie.

De Commissie heeft opgemerkt dat de vragenlijst ook betrekking heeft op de beperking op de openbaarmaking van bewijsmateriaal in het dossier van een mededingingsautoriteit. Dit komt eveneens aan bod in de richtlijn betreffende de schadevorderingen wegens inbreuken op het mededingingsrecht, waarin meer bepaald wordt voorzien in een absolute bescherming van verklaringen met betrekking tot clementie en verklaringen met het oog op een schikking. De Commissie heeft zich hierover reeds uitgesproken in het advies dat zij heeft uitgebracht over het voorstel van richtlijn¹⁶. De Commissie zal de gelegenheid krijgen zich hier meer in detail over uit te laten in het advies dat zij naar verwachting zal uitbrengen over de omzetting van de richtlijn in Belgisch recht. Deze richtlijn dient immers tegen 27 december 2016 in de nationale rechtsordes te worden omgezet.

---

¹⁶ CRB 2014-0025 Voorstel voor een richtlijn: Schadevorderingen wegens inbreuken op het mededingingsrecht (09/01/2014), <http://www.ccecrb.fgov.be/txt/nl/doc14-25.pdf>.